

SAMEN NAAR EEN DUURZAME EN GROENE TOEKOMST

DUURZAAMHEIDSAKKOORD

SAMEN KOM JE VERDER

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft samen met woningwoningcorporaties BrabantWonen, JOOST en Woonmeij gewerkt aan een Duurzaamheidsakkoord. In dit Duurzaamheidsakkoord geven we aan waar we invloed op hebben en welke stappen we (gezamenlijk) willen zetten naar een duurzame en groene toekomst in Sint-Michielsgestel. In 2050 willen de ondertekenaars van dit akkoord dat de gemeente Sint-Michielsgestel CO₂-neutraal is en duurzame wijken heeft. Om dat te halen moeten we nu én samen in actie komen.

INLEIDING

Door samen te werken in dit akkoord benutten we optimaal gezamenlijke capaciteit, delen we kennis en kunde en werken we samen aan de opgaven en oplossingen op het gebied van duurzaamheid, vanuit het principe 'alleen ga je sneller maar samen kom je verder'. Juist de samenwerking is bedoeld om meerwaarde te generen: $1+1=3!$ Investeren in een succesvolle samenwerking is daarom van groot belang. Ontwikkelingen gaan snel en laten zich onmogelijk vertalen naar een strak afgebakend akkoord. Het Duurzaamheidsakkoord Sint-Michielsgestel is daarmee een dynamisch document dat een 'stip op de horizon' schetst voor wat betreft de duurzame toekomst van Sint-Michielsgestel. Daar waar we versnelling zien, schalen we op!

In de jaarlijkse cyclus van prestatieafspraken worden de doelen uit dit Duurzaamheidsakkoord vast onderwerp. Periodiek (een keer in de vier jaar) laten we een rapportage opstellen om te beoordelen hoe we varen ten opzichte van de lange termijn ambitie. Het akkoord is gericht op de bewustwording van onze inwoners en het verduurzamen van de gebouwde omgeving met de focus op de gemeentelijke gebouwen, "gespikkeld bezit" en de woningen van BrabantWonen, JOOST en Woonmeij in de gemeente Sint-Michielsgestel.

WAAROM EEN DUURZAAMHEIDSAKKOORD?

De gemeentelijke gebouwen en de huurwoningen zijn samen verantwoordelijk voor een deel van de CO₂ uitstoot¹. Van alle woningen in Sint-Michielsgestel, ruim 12.000 in totaal, zijn er ongeveer 3.000 een huurwoning. Daarvan is circa 65% van de woningwoningcorporaties, in totaal 1.900.

De ondertekenende partijen werken al langer gezamenlijk aan de invulling van de duurzaamheidsdoelstelling voor de sociale huursector via de prestatieafspraken. In de Meerjaren Prestatie Afspraken 2021-2025 is de procesafpraak gemaakt om in gezamenlijkheid met gemeente Sint-Michielsgestel, woningcorporaties en huurdersorganisaties (en mogelijk andere partijen) in 2022 een Duurzaamheidsakkoord op te stellen.

Onderstaande ambities uit de Meerjaren

Prestatieafspraken vormen de basis voor het

Duurzaamheidsakkoord:

- Terugbrengen van de CO₂-uitstoot van de woningen. Dit is goed voor het milieu, maar mag niet ten koste gaan van de woonlasten van bewoners.
- In 2050 zijn in Sint-Michielsgestel de woonwijken (woningen én woonomgeving) CO₂-neutraal.

¹ Dit betekent dat ook wij in Sint-Michielsgestel uiterlijk in 2050 CO₂ neutraal moeten zijn dat de CO₂ uitstoot in 2030 met 55% verminderd moet zijn ten opzichte van 1990. De CO₂ uitstoot van de gebouwde omgeving in Nederland beslaat ongeveer 36% van het totale energieverbruik.

Daarnaast volgen wij de Nationale Prestatieafspraken en het Rijksprogramma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving en zetten de woningcorporaties (deels) de middelen van de afschaffing verhuurdersheffing in op het verduurzamen van het woningbezit in de gemeente.

Het Duurzaamheidsakkoord moet vooral bijdragen aan het opzoeken van de samenwerking en het delen van kennis. We stellen ieders rol vast en kijken naar waar we samen direct en indirect invloed op hebben. We zijn ambitieus in het verwezenlijken van ons doel. Tegelijkertijd zijn we realistisch. We sturen daarom op effecten, niet op maatregelen. De betaalbaarheid voor huurders, maar ook de financierbaarheid van de maatregelen zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. De afspraken om de ambities uit dit akkoord uit te voeren zullen de komende jaren in overleg steeds concreter worden.

ONZE GEZAMENLIJKE AMBITIE

In 2050 leven we in Sint-Michielsgestel in duurzame wijken en kernen. Voor het akkoord betekent dat: CO₂- en energieneutraal, circulair en klimaatbestendig.

MET DEZE HOOFDAMBITIE GAAN WE STUREN OP EFFECTEN OP VIJF THEMA'S

De inwoner

Energie

Circulariteit

Klimaatadaptie & Biodiversiteit

Onderwijs & arbeidsmarkt

We kiezen hiermee voor een brede duurzaamheidsbenadering, waarbij we ons dus niet alleen richten op energiebesparing en -opwekking en CO₂-reductie. De woningcorporaties sturen zowel bij de woningverbeteringen als bij de plaatsing van zonnepanelen op een verlaging van de woonlasten, verbeteren wooncomfort (bij woningverbeteringen) én het verlagen van de CO₂-uitstoot. De gemeente neemt mede de verantwoordelijkheid voor de aanpak bij gespikkeld bezit, aanpak warmtetransitie gebouwde omgeving incl. maatschappelijk vastgoed, beleid klimaatadaptatie en de aanpak van energiearmoede.

DE WEG NAAR EEN AKKOORD...

Om te komen tot dit akkoord hebben we een inspiratiebijeenkomst georganiseerd op 5 juli 2022. Tijdens deze bijeenkomst zijn we met de verschillende belanghebbenden in de gemeente Sint-Michielsgestel aan de slag gegaan om ervoor te zorgen dat de samenwerking tussen de ketens, disciplines en culturen zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en uiteindelijk dezelfde taal spreken richting het gezamenlijke einddoel.

AFSPRAKEN

In dit duurzaamheidsakkoord hebben we per thema de beoogde effecten inzichtelijk gemaakt. Hieraan gekoppelde afspraken (zie bijlage 'waar we aan denken') worden uitgewerkt door een werkgroep per thema. Los van deze thema's spreken we ook een aantal algemene zaken met elkaar af:

- In dit Duurzaamheidsakkoord staan wederkerige en concrete afspraken. Alle partijen spannen zich om deze afspraken na te leven. Deze afspraken zijn niet vrijblijvend.
- Alle nieuwe plannen rondom het thema duurzaamheid van de gemeente en woningcorporaties worden structureel met elkaar besproken in de werkgroep Duurzaamheid, die ook dit akkoord heeft opgesteld.
- Alle afspraken die we per thema maken worden uitgevoerd door een werkgroep. Alle vijf de thema's krijgen een werkgroep bestaande uit een medewerker van de gemeente en elke corporatie.

DUURZAAMHEID – DEZELFDE TAAL

Het begrip duurzaamheid interpreteren wij in het Duurzaamheidsakkoord breed. Qua definitie van dit begrip sluit deze aan bij de zogenaamde Brundtland-definitie uit 1987: 'Duurzame ontwikkeling sluit aan op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoefte te voorzien in gevaar te brengen'.

Bij de ontwikkeling van het duurzaamheidsakkoord denken we goed na over de vraag: 'Waarom willen we werken aan duurzaamheid?' Het antwoord op de vraag is belangrijker dan nu al precies weten wat we gaan doen.

WAAROM WILLEN WE WERKEN AAN DUURZAAMHEID?

Principes

Het duurzaamheidsakkoord van Sint-Michielsgestel is gestoeld op vier generieke principes² voor duurzaamheid vanuit “The Natural Step”, die het kader vormen voor alle beleid en beslissingen richting het realiseren van het duurzaamheidsakkoord. Deze principes zijn:

- De natuur niet sneller afbreken dan de tijd die nodig is om te herstellen;
- Niet meer en sneller stoffen uit de aardkorst in het milieu brengen dan dat ze kan verwerken;
- Niet meer en sneller natuurvremde stoffen in het milieu brengen dan dat ze kan verwerken;
- Geen dingen doen waarmee we mensen beperken bij het vervullen van hun basisbehoeften: levensonderhoud, bescherming, ontspanning, ontwikkeling, identiteit, participatie, creatie, genegenheid en vrijheid.

Dit zijn de leidende principes op basis waarvan wij stap voor stap binnen onze verantwoordelijkheid, invloedssfeer en samen met partners ons Duurzaamheidsakkoord gaan realiseren.

Hoe de inhoudelijke thema's er voor Sint-Michielsgestel uitzien, beschrijven we op de volgende pagina's.

DE INWONER

Einddoel: In 2050 leven we in Sint-Michielsgestel in duurzame wijken en kernen, waarbij de inwoners zich energie- en klimaatbewust inzetten in en rondom hun woning. De totale woonlasten niet zijn gestegen.

Tussendoel: In 2030 kunnen alle inwoners (en onze collega's) in Sint-Michielsgestel in begrijpelijke taal uitleggen wat duurzaamheid is en wat ze daaraan kunnen bijdragen (bewustwording & gedragsverandering).

TOELICHTING:

We beseffen dat de gemeente pas duurzaam wordt, wanneer ook de inwoners duurzaam gedrag laten zien. De komende jaren zetten we daarom in op het vergroten van de bewustwording en het duurzaam handelen van onze inwoners. Ondertussen is de uitdaging om draagvlak te krijgen en houden onder inwoners. Dit is alleen mogelijk wanneer zij niet te veel belemmerd worden in de invulling van hun (levens)behoeften. Als er armoede is, heeft duurzaam handelen niet de hoogste prioriteit. Daarom is onze inzet erop gericht om de totale woonlasten voor particuliere woningeigenaren en huurders als gevolg van deze duurzaamheidsinvesteringen niet te laten stijgen en zo mogelijk te laten dalen.

Beoogde effecten

- Onze impact en zichtbaarheid van gemeente en woningcorporaties op het gebied van duurzaamheid vergroten.
- Participatie en/of deelname van bewoners, organisaties en bedrijven in duurzaamheidsprojecten neemt toe.

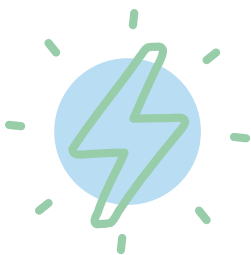
IDEE

WEDSTRIJD ORGANISEREN VOOR DE GROENSTE STRAAT

ENERGIE

Einddoel: In 2050 zijn de woonwijken en kernen in Sint-Michielsgestel CO₂-neutraal.

Tussendoel: In 2030 willen in de gebouwde omgeving 55% minder CO₂ uitstoten ten opzichte van 1990 .

TOELICHTING:

We werken volgens het principe dat er een optimalisatie moet ontstaan tussen isoleren en installeren wat ten gunste komt aan de betaalbaarheid voor inwoner en woningcorporatie. Dat maakt dat besparen het allerbelangrijkste en de eerste stap is.

Dit reduceert niet alleen de inkoopnoodzaak van aardgas en elektra bij onze huurders, maar reduceert ook materiaalgebruik bij isolatie en zonne-installaties en zorgt ervoor dat het netwerk niet onnodig belast wordt.

In het onderdeel besparen gaan isoleren, kierdicht maken en ventileren hand in hand samen.

Duurzame opwek van warmte en elektriciteit is een belangrijk onderdeel omdat al het vastgoed naar een status van geheel of grotendeels zelfvoorzienend moet gaan.

Beoogde effecten

- Structurele verbetering van de woningvoorraad door het terugdringen van de warmtevraag. Hierbij gaan we uit van de standaard en streefwaarden om uiteindelijk de woningen aardgasvrij of aardgasvrij-ready op te leveren.
- Het realiseren van comfortabele en betaalbare woningen.
- Inzicht krijgen in energiegegevens en de mogelijkheid om daarop te sturen. Met de juiste data kunnen we betere verduurzamingskeuzes maken. Of het nu gaat om bijvoorbeeld circulariteit, energiebesparing of de variatie in planten en dieren, er ontstaan nieuwe inzichten om de strategie richting een CO₂-neutrale gemeente verder vorm te geven en te realiseren.

IDEE

**EXTRA HULP OM
GRIP TE KRIJGEN OP
ENERGIEVERBRUIK
DOOR AANBRENGEN
ENERGIEBESPARENDE
MAATREGELEN EN
ENERGIECOACH**

³ De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid#:~:text=De%20Klimaatwet%20moet%20burgers%20en, die%20partijen%20onderling%20hebben%20gemaakt>

CIRCULARITEIT

Einddoel: In 2050 werken we 100% vanuit onze principes van circulariteit. Dat wil zeggen dat we de instroom en uitstroom van materialen kennen en dat we op basis van duurzame doelstellingen werken.

Tussendoel: In 2030 is er een volledig toetsingskader beschikbaar en toe te passen voor de mogelijkheden op de instroom en uitstroom van materialen. Er worden 50%⁴ minder primaire grondstoffen gebruikt.

4 Ons gebruik van primaire grondstoffen moet in 2030 met 50 procent gedaald zijn, ten opzichte van 2016, en in 2050 moet het grondstofgebruik volledig circulair zijn. Bron; Rijksoverheid <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

TOELICHTING:

De groei van de wereldbevolking en de toenemende welvaart zorgt ervoor dat de vraag naar grondstoffen snel toeneemt terwijl de beschikbare hoeveelheid afneemt. Dit vraagt om slimmer om te gaan met de reeds beschikbare materialen. Anders komt het voorzien in menselijke behoeften onder druk te staan. Daarnaast heeft het winnen en verbruiken van nieuwe grondstoffen invloed op het milieu (o.a. uitputting), zorgt het voor meer energieverbruik en een hogere CO₂ uitstoot. Een circulaire economie heeft minder negatieve invloed op het milieu en zorgt voor een lagere CO₂ uitstoot. De Rijksoverheid werkt samen met het bedrijfsleven om de Nederlandse economie in 2050 volledig te laten draaien op herbruikbare grondstoffen. In deze circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt.

In dit duurzaamheidsakkoord nemen wij hier onze verantwoordelijkheid. Dit doen we samen met partners om wel bij de kern van ons werk te blijven én wel het maximale effect te behalen. Circulariteit is hergebruik van materialen en grondstoffen. Alle toegepaste bouwstoffen en materialen in de woningen en woonomgeving zijn duurzaam. Alle bouwstoffen en materialen die vrijkomen bij onderhoud, renovaties en sloop worden hergebruikt. Daarmee verlagen we het gebruik van milieubelastende materialen. De komende jaren zetten we in op conceptueel bouwen, losmaakbaarheid en het vergroten van het hergebruik van materialen en grondstoffen zowel bij nieuwbouw als alle onderhoudsprocessen.

IDEE

ALLE NIEUWBOUW MAAKT GEBRUIK VAN EEN GRONDSTOFFENPASPOORT OM BIJ TE HOUDEN WELKE MATERIALEN ER BIJ DE BOUW GEBRUIKT ZIJN OM IN DE TOEKOMST HERGEBRUIK MAKKELIJKER TE MAKEN.

**WE STUREN
ACTIEF OP MINDER
MATERIAALGEBRUIK,
HET GEBRUIK VAN DE
JUISTE MATERIALEN
EN HERGEBRUIK.**

Bij de instroom van nieuwe materialen werken we aan de aspecten van:

1. Reductie van materialen
2. Hergebruiken van bestaande materialen
3. Toepassen van biobased, circulaire en niet toxische materialen
4. Losmaakbare materialen

We zullen moeten leren uit de nieuwbouw en de best practises van de bestaande bouw, om dit te kunnen toepassen op de totale gebouwenvoorraad. Instroom en uitstroom gericht op hergebruik of upcycling.

We werken toe aan een intrinsieke motivatie: onze projecten moeten de principes van instroom en uitstroom uitwerken maar onze gebruikers (huurders en collega's) vinden de toegepaste materialen normaal en vinden het normaal om afval te scheiden en worden hierin gefaciliteerd.

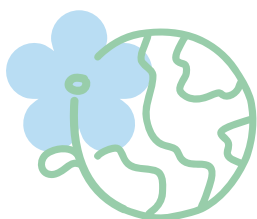
Beoogde effecten

- We hebben inzicht in de materialen in onze gebouwen (zowel instroom als uitstroom) en sturen actief op minder materiaalgebruik, het gebruik van de juiste materialen en het hergebruik (incl. losmaakbaarheid).
- We werken aan intrinsieke bewustwording: materialen in – en uitstroom zijn een onlosmakelijk onderdeel van een project.

KLIMAAT- ADAPTATIE & BIODIVERSITEIT

Einddoel: In 2050 zijn de woonwijken in Sint-Michielsgestel volledig klimaatbestendig.

Tussendoel: In 2030 zijn de woonwijken in Sint-Michielsgestel beter voorbereid op het veranderende klimaat.

WATERBEHEER EN GROENDIVERSITEIT ZORGEN VOOR EEN GEZONDERE WOONOMGEVING.

TOELICHTING:

Het klimaat verandert. Om schade en overlast door het veranderende klimaat te verminderen en leefbaarheid te vergroten moeten we investeren in ander waterbeheer en meer en grotere diversiteit in groen. Dit maakt onze woningen en woonwijken meer klimaatbestendig en draagt bij aan een aantrekkelijkere en gezondere woonomgeving voor onze inwoners. De komende jaren zetten we in op het vergroten van het aantal klimaatadaptieve maatregelen bij nieuwbouw, renovatie en maatregelen in de openbare ruimte, plus het vergroten van de biodiversiteit en aandeel groen en water in buurten en de bewustwording van bewoners als het gaat om hun eigen bijdrage.

Beoogde effecten

- Klimaatbestendig, waterrobuust en biodivers wonen is uitgewerkt in onze leefomgeving.
- Bewoners accepteren en dragen zelf bij aan klimaatadaptieve maatregelen en begrijpen tevens de gevolgen van klimaatverandering (hittestress, droogte of wateroverlast).

IDEE

**ACTIE TEGEL
RUILEN VOOR
EEN PLANT**

ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

De gemeente staat niet altijd aan het roer bij wat er speelt op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. We vinden het echter wel belangrijk om dit in het duurzaamheidsakkoord op te nemen en zoveel mogelijk te sturen op de effecten die we kunnen uitoefenen en in te spelen op de actualiteit. We zien het belang van onderwijs en arbeidsmarkt bij duurzaamheid en spelen zoveel mogelijk in op de wensen vanuit alle partijen.

Einddoel: Door het enthousiasmeren, informeren en het opleiden van onze jonge inwoners kunnen wij bij de overige thema's de eind- en tussendoelen behalen!

TOELICHTING:

De energietransitie biedt enorme kansen voor de werkgelegenheid. Dat geldt voor inwoners van Sint-Michielsgestel die langs de kant staan, die op dit moment een beroep hebben dat in de toekomst gaat verdwijnen en voor onze jonge inwoners die nu nog in de schoolbanken zitten. Met de juiste opleidingen en (om)scholing kunnen zoveel mogelijk mensen een goede plek op de arbeidsmarkt vinden én kunnen we de CO₂-uitstoot verminderen.

De energietransitie gaat veel werk opleveren. Dit betekent dat mensen nieuwe vaardigheden moeten ontwikkelen of zich kunnen omscholen. We hebben mensen nodig die bijvoorbeeld nieuwe verwarmingstechnieken kunnen toepassen, leidingen kunnen aanleggen en duurzaam kunnen renoveren.

IDEE

WE STIMULEREN EN BEGELEIDEN INWONERS VAN SINT-MICHIELSGESTEL OM WERKZAAM TE WORDEN IN DE ENERGIETRANSITIE'.

Beoogde effecten:

- Onze jonge inwoners zijn in een vroeg stadium betrokken, geïnformeerd en enthousiast over duurzaamheid waardoor ze tevens openstaan om in de sector aan de slag te gaan.

**OM DE AMBITIES UIT
DIT DUURZAAMHEIDS-
AKKOORD TE HALEN
MOETEN WE SAMEN MEER
VOOR ELKAAR KRIJGEN IN
EEN HOGER TEMPO.**

ONZE AANPAK

Om de ambities uit dit duurzaamheidsakkoord te halen moeten we samen meer voor elkaar krijgen in een hoger tempo. De ambitie ligt hoog en we gaan die ambitie niet halen door hetzelfde te blijven doen als we nu doen. Binnen het (sociale) woondomein benutten we onze invloed richting bedrijven, bewoners en andere organisaties. We nodigen andere partijen van harte uit om zich aan te sluiten en mee te doen als partner van dit duurzaamheidsakkoord. Door bundeling van onze krachten, ons gedeeld enthousiasme en het vinden van innovatieve en slimme methoden is er meer mogelijk.

SAMEN UITVOEREN EN STIMULEREN

In een transitie kun je niet bouwen op zekerheden van vandaag. Daarom heeft dit duurzaamheidsakkoord individuele en gezamenlijke daadkracht nodig. We hebben collega's vanuit onze organisaties nodig die er mee aan de slag gaan. Samenwerken, wederkerigheid en versnellen is hierin een must. We stellen daarom per thema een themagroep samen van enthousiaste mensen die de schouders onder deze ambities gaan zetten. Dat team stimuleert de inwoners en eigen en andere organisaties om de lat waar nodig steeds weer hoger te leggen. De gemeente Sint-Michielsgestel, BrabantWonen, JOOST en Woonmeij zorgen ervoor dat deze themagroepen kunnen doorpakken en daarvoor de juiste middelen ter beschikking krijgen.

METEN, MONITOREN EN BIJSTUREN

Als we alle doelen en effecten willen halen dienen we op te schalen. Gekscherend hebben we tijdens onze inspiratiebijeenkomst de factor 8⁵ benoemd om ambitie uit te stralen. Een factor 8 op de afspraken is in deze fase niet realistisch, de afspraken moeten ambitieus zijn en uitvoerbaar. Bij de uitwerking van onze afspraken gaan we daar waar mogelijk opschalen.

We brengen jaarlijks de voortgang en de resultaten van projecten en activiteiten in beeld, en monitoren jaarlijks hoever we zijn in onze beweging richting ons doel in 2050. In de jaarlijkse cyclus van prestatieafspraken worden de doelen uit dit duurzaamheidsakkoord vast onderwerp. Periodiek (een keer in de vier jaar) laten we een rapportage opstellen om te beoordelen hoe we varen ten opzichte van de lange termijn ambitie.

HANDTEKENINGEN

We zijn aanspreekbaar en verantwoordelijk voor de aanpak van het duurzaamheidsakkoord zoals dit is opgesteld. Dit ondertekenen we nu niet zomaar, onze afspraken zijn niet vrijblijvend. Door het tekenen van dit duurzaamheidsakkoord committeren we ons aan de afspraken. We nodigen nadrukkelijk andere partijen uit om zich ook te committeren.

Iedereen die nu of in de toekomst aansluit bij dit Duurzaamheidsakkoord maakt actief inzichtelijk wat hij bijdraagt aan het aanpakken van het duurzaamheidsvraagstuk. Zo kunnen we elkaar en de inwoners van de gemeente Sint-Michielsgestel laten zien wat we doen. We stimuleren elkaar en zijn aanspreekbaar op onze inzet.

5 Tijdens de inspiratiesessie op 5 juli gaf gastspreker Rob Bogaarts gekscherend aan dat we alle acties wat we nu uitvoeren, moeten vermenigvuldigen met een factor 8 om daadwerkelijk flinke stappen te maken richting het einddoel 2050.

TER AKKOORD:

HANDTEKENING GEM. SINT-MICHELSGESTEL:

HANDTEKENING BRABANTWONEN:

HANDTEKENING JOOST:

HANDTEKENING WOONMEIJ:

HANDTEKENING HUURDERSBELANG WOONMEIJ:

Met ondersteuning van

HANDTEKENING MET ELKAAR VOOR MEKAAR:

IDEEËN VOOR DE UITVOERING VAN HET AKKOORD

BIJLAGE

In dit duurzaamheidsakkoord hebben we per thema de beoogde effecten inzichtelijk gemaakt. Een werkgroep per thema maakt afspraken die aan deze effecten bijdragen. Bij het maken van deze afspraken gebruiken ze de ideeën die tijdens de bijeenkomst van 5 juli 2022 opgehaald zijn. Deze bijlage geeft een overzicht van deze ideeën per thema.

DE INWONER

Activiteitenkalender opstellen waarbij we projecten uitvoeren om reuring en acties los te weken in onze wijken.

- Gemeente en woningcorporaties organiseren gezamenlijk een communicatie-campagne.
- Organiseren duurzaamheidsmarkt/duurzaamheidsweek.
- Organiseren actie, Plant je Tegel, tegel ruilen voor een plant) en ga het gesprek aan met onze inwoner.
- Modelwoning met modeltuin openen waar elke bewoner van Sint-Michielsgestel kan zien wat hij of zij op een laagdrempelige manier al zelf kan doen. Deze modelwoning kan tevens dienen als educatiecentrum voor (basis) schoolleerlingen.
- Gemeente en woningcorporaties organiseren een wedstrijd 'De Groene Straat'. De inwoners van een straat, waar bezit van de woningwoningcorporaties aanwezig is, gaan met elkaar aan de slag om een ontwerp te maken van in hun ogen een duurzame groene straat. Winnaar van de wedstrijd gaat gezamenlijk met de gemeente en woningwoningcorporaties de uitvoering verzorgen (wederkerigheid).
- De akkoordpartners kiezen minimaal 2 tot 3 momenten per jaar om fysiek en actief in de buurten en wijken aanwezig te zijn.

Woningcorporaties leveren comfortabele, flexibele en betaalbare woningen.

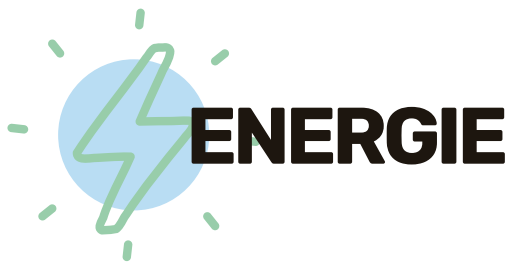
- We ontwerpen en bouwen ons vastgoed dat deze 'past als een jas'. De bouw is flexibel waardoor verbouwing in de toekomst niet meer nodig hoeft te zijn. Hierdoor ontstaat een duurzame en comfortabele woning voor iedereen voor elke levensfase.
- Gemeente Sint-Michielsgestel zorgt ervoor dat een aantal TinyHouses (circulair en mogelijk autark) worden geplaatst welke modulair zijn gebouwd.

Gemeente en woningcorporaties werken een strategisch uitvoeringsplan uit waarin gedrag, betrokkenheid en participatie kenmerken zijn.

- De gemeente ontwikkelt een participatiepanel op gebied van duurzaamheid. Het doel van dit panel is meer mensen/ doelgroepen bereiken, enthousiasmeren en betrekken bij duurzaamheidsopgaves. Het panel bestaat uit een kerngroep waarin alle georganiseerde stakeholders zijn vertegenwoordigd en een 'schil' met betrokken bewoners. In deze werkgroep zijn ook corporatiebewoners vertegenwoordigd.

De gemeente geeft aan hoeveel en in welke wijk zij investeert in de infrastructuur (groen, wegen en gasnet). Gemeente en corporaties trachten doel en planning op elkaar aan te laten sluiten.

In projectcommunicatie van de woningcorporaties wordt de verbreding gezocht op de thema's van het duurzaamheidsakkoord. Daarmee wordt ook een beroep gedaan op het zelfstandig (willen) uitvoeren van thema's door de huurders/inwoners.

Energiebesparing realiseren de woningcorporaties onder meer door het energiezuinig maken van hun woningen door isolatie en breder inzetten van schonere technieken zoals hybride warmtepompen. De gemeente realiseert energiebesparing door:

- Communicatie over verduurzaming van woningen (Energieloket, Energiecafés, spreekuren, communicatie via sociale media en in lokale kranten).
- Extra hulp om grip te krijgen op energieverbruik door aanbrenge energiebesparende maatregelen (Energiehulp) en energiecoach.
- Periodiek overleg over planning verduurzaming tussen woningcorporatiescorporaties, gemeente Sint-Michielsgestel en Enexis.

De gemeente en woningcorporaties zetten in op duurzame lokale opwek van energie door o.a. het plaatsen van zonnepanelen op het eigen vastgoed en deelname en realisatie van de RES-doelen.

De woningcorporaties realiseren een woningbestand met gemiddeld energielabelklasse A (111 - 165 kWh/m²/jaar) in 2030, conform de standaard en streefwaarden.

- Gemeenten en woningcorporaties maken een nulmeting op basis van de NTA8800 en spreken een lineaire prestatie af op basis van de norm.

De gemeente en woningcorporaties werken samen bij het maken van een uitvoeringsplan (wat, hoe, waar, wanneer) voor het terugdringen van CO₂-uitstoot in de woningvoorraad. De woningcorporaties en gemeente geven elkaar tijdig gerichte en bruikbare input voor een goed uitvoeringsplan.

- Inkopen energieverbruiksgegevens en deze verwerken in dashboard.
- Gemeenten en woningcorporaties werken samen een aantal wijkuitvoeringsplannen of buurtplannen uit op basis van de transitievisie warmte.
- Start waar draagvlak is ontstaan vanuit bewonersinitiatieven.
- Klimaatmonitor wordt gebruikt als (voorlopige) CO₂-dashboard.
- Gezamenlijke aanpak verduurzaming gespikkeld bezit (waar corporatiewoningen en koopwoningen dicht bij elkaar liggen).

De woningcorporaties en de gemeenten benutten daken zo veel mogelijk voor energieopwekking (warmwater en/of zonnepanelen).

De gemeente en de woningcorporaties leggen circulariteitsdoelen (circulaire routekaart) vast in eigen beleidsregels.

- Gemeente en corporatie bepalen gezamenlijk de juiste toetsingsmethode op zowel portefeuilleniveau als gebouwniveau, en maken dit inzichtelijk.
- Gemeente en woningcorporaties maken de materialenstroom in het vastgoed inzichtelijk en realiseren een circulaire routekaart voor het onderhouden, slopen en ontwikkelen van gebouwen . Daarbij worden de doelen SMART geprojecteerd op een tijdplanning.
- Gemeente en woningcorporaties maken en implementeren een lijst van materialen die niet meer gebruikt gaan worden in projecten.

We sturen op optimalisatie van in- en uitstroom van materialen.

- Gemeente en woningcorporaties verkennen de lopende initiatieven en de mogelijkheden voor structurele samenwerking met slopers en afvalverwerkers om het hergebruik van de uitstroom van bouwstoffen en materialen te optimaliseren.
- De gemeente schrijft de bouwketen voor om gebruik te maken van circulaire materialen en meer gebruik te maken van de hele keten bij het ontwikkelen (consortium ontwikkelaar, architecten en sloper).
- Gemeente en woningcorporaties bouwen zoveel mogelijk demontabel, zodat hergebruik in de toekomst maximaal mogelijk is. Er is dus maximaal aandacht voor losmaakbaarheid in nieuwbouwprojecten.

De gemeente vergroot de bewustwording bij bewoners rondom afval en circulariteit.

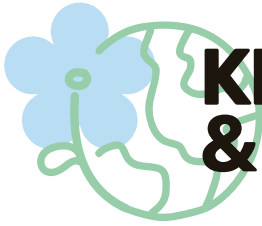
- Regelmatig informatie delen of door een platform (bijvoorbeeld insert.nl) op te zetten voor 2e hands materialen
 - ‘tweedehands is hip’!
- Beïnvloeden van consumptiegedrag bij bewoners rondom afval en circulariteit; Woningcorporaties stimuleren bijvoorbeeld huurders bij Zelf Aangebrachte Voorzieningen (ZAV) om ook gebruik te maken van circulaire materialen.

We zetten een kennis en leertraject op.

- Woningcorporaties en de gemeente maken voor recente nieuwbouwprojecten inzichtelijk welke waarde (MPG) de projecten hebben en overleggen in een kennisatelier alternatieven.

Onderdeel van het leertraject is ook om inzicht krijgen in de meerkosten en samen met de gemeente onderzoeken financiële opties/prikkels om dit (deels) te dekken.

- Beïnvloeden van consumptiegedrag bij bewoners rondom afval en circulariteit; Woningcorporaties stimuleren bijvoorbeeld huurders bij Zelf Aangebrachte Voorzieningen (ZAV) om ook gebruik te maken van circulaire materialen.

KLIMAATADAPTATIE & BIODIVERSITEIT

We gaan de samenwerking tussen gemeente, waterschappen en woningcorporaties aanhalen en versterken en werken met de regio Noordoost-Brabant aan regionale klimaatprojecten.

- De gemeente, woningcorporaties en de Waterschappen zetten ieder jaar een integraal aanbod van noodzakelijke acties op om doelen te bereiken. Hierbij kan gedacht worden aan geveltuintjes, minder verstening (tegel ruilen voor een plant) of 'regenwater, voor nu en later'.
- De Waterschappen en de gemeente stimuleren initiatieven die bijdragen aan groenere wijken, tuinen en daken. Dit doet het waterschap door het aanbieden van subsidiemogelijkheden en door het delen van kennis.
- Waterveiligheid samen met de Waterschappen oppakken en inzichtelijk maken, wat leidt tot 'overstromingsscenario's'. De woningcorporaties zijn zich bewust van de eventuele effecten van deze scenario's en handelen hiernaar.

Ruimtelijke plannen en plannen in de openbare ruimte worden door de gemeente getoetst op de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit.

- Woningcorporaties stellen in samenwerking met de gemeente een eenmalige integrale ontheffing (Soortmanagementplan) op voor de gehele gemeente Sint-Michielsgestel⁶ in het kader van de wet Natuurbescherming.
- Gemeente en woningcorporaties passen alleen nog maar plantensoorten toe die bijdragen aan de biodiversiteit (waardplanten) en klimaatbestendigheid (schaduw, wateropname / water vasthouden).
- De gemeente en woningcorporaties zetten in op het verminderen van hittestress (geen airco's) door aandacht te hebben voor minder verstening, schaduwplekken en meer groen in relatie tot wateropvang, erfafscheidingen en verkoeling in tuinen, eigen terrein, reststukken en de openbare ruimte.
- Gemeenten en woningcorporaties maken een natuur/groen inventarisatie op basis van de 3-30-300 meet methodiek: Zicht vanuit je woning op 3 bomen, minimaal 30% boomkroonbedekking en binnen een straal van 300 meter toegang tot een park, natuurgebied of groene ruimte van minimaal 1 ha.
- Concreet moet uit berekeningen en beoordelingen blijken dat er géén wateroverlast, hittestress en verdroging optreedt en dat biodiversiteit geïntegreerd is. Gemeente Sint-Michielstel stelt hiervoor een leidraad op welke leidend zal zijn voor alle nieuwbouwprojecten voor de partners van dit Duurzaamheidsakkoord.

⁶ Op basis van de ervaringen en kennis van woningwoningcorporatie JOOST

Gemeente en woningcorporaties werken samen aan een ambitiedocument voor groen en water.

- Nieuwbouwprojecten worden voorzien van een waterbergingsnorm, deze norm wordt gezamenlijk met de partners van dit Duurzaamheidsakkoord bepaald.
- Woningwoningcorporaties en gemeente stellen in overleg met ontwikkelaars een lijst op met voorwaarden voor natuurinclusief bouwen voor alle ontwikkelaars in de gemeente Sint-Michielsgestel.
- Gemeenten en woningcorporaties leggen hun meerjarenplannen op elkaar en benoemen actief de groen/natuur/water kansen voor de projecten.
- We stellen vast wat de waarde van groen is, waarbij kennis en kunde wordt opgehaald bij andere gemeenten.
- Hergebruik van hemelwater wordt bij voorkeur opgenomen in projecten daar waar kan. Het gaat daarbij om toiletspoelingen en bijvoorbeeld wasmachineaansluitingen.

ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

We onderzoeken samen met onderwijsinstellingen of het mogelijk is om afspraken te maken over extra aandacht voor duurzaamheid en het realiseren, waarbij samen met het basisonderwijs een aantal acties worden georganiseerd.

- Basisschoolleerlingen maken hun eigen CO₂-footprint.
- Schooltuin / voedseltuin
- Educatieprogramma op scholen met betrekking tot duurzaamheid
- Gastcollege door wethouder
- De gemeente brengt het netwerk van onderwijs en arbeidsmarkt in Sint-Michielsgestel in kaart en brengen alle schakels samen om de eerste ideeën rondom jeugd, instromers, switchers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan te vullen en het eigenaarschap samen op te pakken.
- Elke school heeft zijn eigen project in de wijk over duurzaamheid en beschikt over een biodiverse en klimaatadaptieve schoolspeelplaats.

Gezamenlijk kijken we naar de interne capaciteit op duurzaamheid die nodig is (behouden en versterken) voor het organiseren en uitvoeren van de energietransitie (gemeente-woningcorporaties).

Gemeente en woningcorporatie ondersteunen de benodigde capaciteit voor de uitvoerings-werkzaamheden van de energietransitie.

- Werkzoekenden enthousiast maken voor een baan in de energiesector, het ontwikkelen van een mbo-traineeship en het aanbieden van omscholing tot installateur of groen onderhoud
- Gemeente en woningcorporaties nemen in hun aanbestedingsbeleid op dat regionale opdrachtgeverschap de voorkeur heeft.
- Professionele partners (installateurs / aannemers) worden in kennis gesteld van alle beleidsdoelen en afspraken rondom dit duurzaamheidsakkoord.

Woningcorporaties en de gemeente Sint-Michielsgestel leveren hier een bijdrage aan door onder andere het aanbieden van stages en het geven van informatie en gastcolleges.

BEGRIPPENLIJST

Uitleg van de verschillende begrippen die onder meer in de doelstellingen en effecten van dit duurzaamheidsakkoord worden gebruikt vindt u hieronder.

AARDGASVRIJ: een andere energiebron voor opwekking van elektriciteit en warmte in plaats van aardgas. De term wordt meestal gebruikt om aan te geven dat in een woning of wijk geen aardgasaansluitingen (meer) zijn.

BROEIKASGASSEN: bij de opwekking van energie komen broeikasgassen vrij (uitstoot/emissie) door verbranding van fossiele brandstoffen. Bij energie is dat voornamelijk CO₂. Er zijn andere broeikasgassen (methaan, lachgas) die vrijkomen bij andere bronnen (bijvoorbeeld landbouw, ...).

CO₂ NEUTRAAL: uitstoot bij de opwekking van energie wordt gecompenseerd door opname van CO₂ zodat de netto CO₂-emissie nul is. Biomassa wordt gezien als CO₂ neutraal doordat de verbrande biomassa wordt bij geplant (bomen). De tijdschaal is echter heel anders (nieuwe aanplant groeit 30-50 jaar). In dat opzicht is fossiele brandstof ook CO₂ neutraal met een tijdschaal van miljoenen jaren (zeer lange kringloop).

DUURZAAM: energie die weinig milieuschade veroorzaakt voor mens en omgeving, zoals klimaatverandering. Duurzame energie is altijd hernieuwbaar. Hernieuwbare energie niet per definitie duurzaam (bijvoorbeeld biomassa). Restwarmte is duurzaam volgens het klimaatakkoord omdat afvalwarmte van industriële processen nuttig wordt gebruikt. Daarbij wordt niet meegenomen of de processen zelf ook duurzaam zijn. Dat wordt apart beoordeeld.

EMISSIE: Uitstoot.

ENERGIENEUTRAAL: een begrip dat te maken heeft met de opwekking en het gebruik en van energie in een bepaald gebouw of bepaald gebied. Als er evenveel energie wordt opgewekt als gebruikt is het gebied of gebouw energieneutraal. Energietransitie: de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energie.

FOSSIELE BRANDSTOFFEN: steenkool, bruinkool, aardolie, aardgas

FOSSIELVRIJ: energie die niet wordt opgewekt met fossiele bronnen (kolen, olie, aardgas). Fossiele energie is zeer lang geleden ontstaan en is dus niet hernieuwbaar en er is een eindige voorraad. Verbranding van fossiele energie levert broeikasgassen op. Men spreekt ook wel ver over Primaire Fossiele Energie.

HERNIEUWBAAR: energie die komt uit hernieuwbare bronnen. Doordat de voorraad steeds binnen een korte kringlooptijd (menselijke tijdschaal) wordt aangevuld kan deze worden beschouwd als oneindig. Dat zijn zon, wind, waterkracht en aardwarmte en omgevingsenergie. Biomassa is dat ook, met een veel langere kringlooptijd (tijdschaal 30-50 jaar).

HULPENERGIE: om energie te oogsten/winnen is soms ook energie nodig.

KLIMAATADAPTATIE: het aanpassen van de omgeving aan de gevolgen van klimaatverandering (bijvoorbeeld het vergroten opvangcapaciteit regenwater i.v.m. toename regenval en hitteplannen)

KLIMAATBESTENDIG: zodanig ingericht dat de effecten van de klimaatverandering opgevangen kunnen worden

KLIMAATMITIGATIE: het tegengaan en beperken van klimaatverandering door het verminderen van de emissie van broeikasgassen.

KLIMAATNEUTRAAL: proces van energieopwekking waarbij geen klimaatverandering optreedt door (netto) emissie van broeikasgassen. Vergelijk CO₂-neutraal

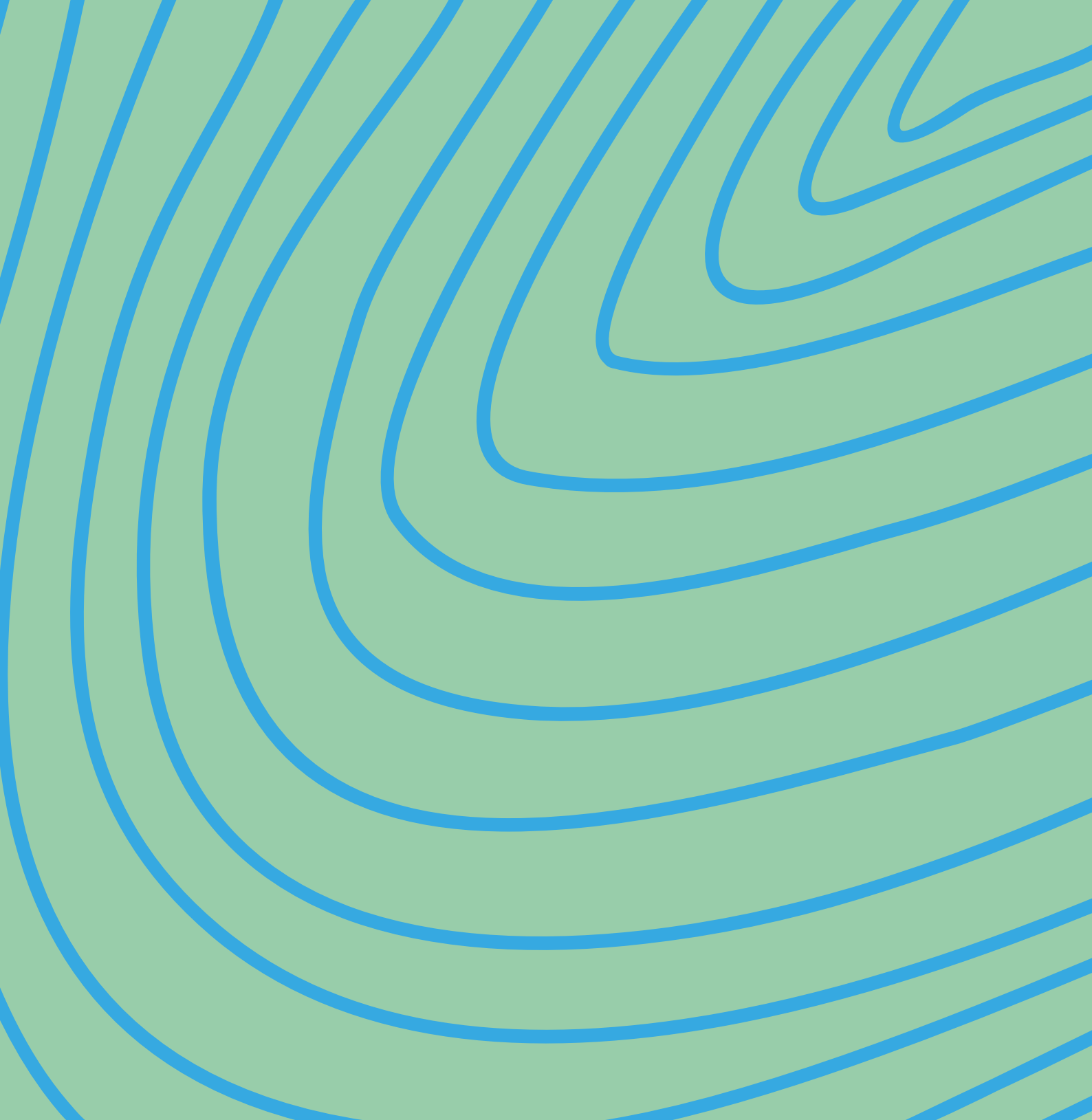
KWH: KILOWATT-UUR: 1.000 Watt-uur, eenheid van energie. Met een hoeveelheid energie van één kWh kan een apparaat van 1.000 Watt, een uur lang van energie worden voorzien. In Nederland verbruikt een gemiddeld huishouden ongeveer 3.500 kWh per jaar aan elektrische energie (elektriciteit).

NETTO ENERGIEVRAAG/NETTO ENERGIEGEBRUIK: Gebruikte energie met aftrek van de hernieuwbaar opgewekte energie (d.w.z. de hoeveelheid energie die voor CO₂-emissie zorgt)

PRIMAIRE GRONDSTOFFEN: Materialen, die uit de natuur worden gewonnen om toegepast te worden als grondstof of bouwstof waarbij het dezelfde functie behoudt. Grondstoffen die uit de aarde opgediept worden en die gebruikt worden in die hoedanigheid voor de productie van andere goederen.

REDUCTIE: vermindering

Totale Energievraag/Totaal Energiegebruik: Gebruikte energie zonder aftrek van de hernieuwbaar opgewekte energie (d.w.z. de werkelijk gebruikte hoeveelheid energie)

Dit duurzaamheidsakkoord is een initiatief van:

JOOST.

